

5252.

1934

Сніп

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харькові.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 3 руб., на пів-року 1 руб. 75 коп., на 3 місяці 1 руб., окреме число коштує—5 к., подвійне—10 коп.—За кордон—4 р., 1/2 року—2 руб.

Річні передплатники одержать безплатний додаток.
Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21.
Телефон редакції—839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
— ввечора по понеділках, середах та п'ятницях. —

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище й адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті, до друку не ухвалені, переходять в редакції 3 місяці й висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГолошень:

За рядок петіту попередку тексту, або за його місце платиться по 30 к. і по умові.
За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 к. і по умові, за другий—10 к.
Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друкування не менше 3-х разів.

№ 40.

7 (20) Жовтня.

1912 рік.

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві.

ЗМІСТ: Передовиця. К. Бич-Лубенський. Дагеротип. Задніпрянець. Невиконаний обов'язок Хроніка: З нашого життя. З Галичини. Виборець. Допис з Костянтинограду. Фел'єтон: А. Доде. Тартарен з Тараскону. Оголошення.

Харьків 7 Жовтня (20 Жовтня) 1912 р.

Є довершеним фактом, що у Харькові при виборах до Четвертої Думи Державної москалі перемогли українців. Так, се є довершеним фактом і в таборі москалів панує радість. Ще б пак! перемогти українців на їх власній землі у столиці Слобідської України—се повинно надати переможцям не абияке задоволення, тим більше солодке, що українці виявили при сих виборах велике завзяття й нечувану досі на Слобідській Україні рішучість здійснити свої права на своїй землі. Так! солодке вдоволення панує в таборі переможців. Але дуже б помилився той, хто б подумав, що в таборі переможених панує розпука, що українці пригнічені духово...

Навпаки! бо хоч фізичною силою більшости москалі подужали українців, але українці одержали величезну перемогу над своїм найстрашнішим ворогом: національною оспалістю й у самій перемозі москалів добачають зарізок їх будучої поразки.

Хто тямив реальні відносини сил, той, розуміється, наперед знав, що більшість при виборах буде московська. Знали се й українські проводирі. І коли, не зважаючи на се, українці вступили в нерівний бій, то се було зроблено ради будуччини, бо українці провадять не політику хвилини, але, обраховану на значний шмат часу, далекосяглу політику національну.

З погляду цієї останньої українці своїм виступом при сій виборчій кампанії утворювали шлях для своєї національно-політичної свідомості, в якій тільки й лежить успіх українства. На два моменти в виборчій кампанії звертаємо увагу: Українці одержали нині коло 500 голосів, се-б-то, в п'ять разів більше, ніж при виборах до 3-ої Думи Державної і найбільше число голосів українці одержали в тій курії, де голосував цвіт інтелігенції Харьківської, при рівній кількості загальних голосів, поданих при виборах до 3-ої й 4-ої Думи.

Але все ж таки найціннішим для розвитку українства є самий факт самостійного виступу. Адже се

правда, що широке суспільство, навіть українського походження, не має ніякого уявлення про те, що таке є українство, які його завдання й мета. Чи можливий же був при таких умовах широкий успіх української виборчої кампанії? Як се не чудно, дивно й неймовірно, але се дійсна правда, що люде, що живуть на Україні, геть більше знають про всякі найдрібніші сутінки в московських партіях, ніж про саму істотність українського руху. Се є правда,—і не сміємо на сю правду заплющати очі,—що українство, як ідейний рух, є невідоме широким шарам українського народу. Рішучий самостійний виступ українців, що перестали бути гуртком і хочуть бути політичним чинником—справив глибоке враження на громадянство, яке вперше почуло українські кличі, яке власне вперше побачило, що українство се є моральна сила. Наслідки сього виступу виявляються геть пізніше, виявилися би вже й тепер, коли-б агітація українська була дужчою. Треба з жалем зазначити, що передвиборчі осередки були засновані тільки в самому Харькові, а всі повітові міста на Слобідській Україні були облишені на поталу московській агітації. Сталось се не через те, що українці не розуміли пекучої потреби заснування таких повітових осередків, але через недостачу інтелігентних потрібних сил. Недостача інтелігентних людей дала себе відчувати з великою дошкульністю при остатніх виборах. Як і скрізь по Україні, усі інтелігентні професії захопили в свої руки на Слобожанщині чужинці. Професори, вчителі, лікарі, адвокати, інженери се або москалі або поляки або жиди. Всі вони вороже ставляться до українства, бо бояться, що зріст української свідомості викличе бойкот чужинцям. Їх класово-професійний інтерес підказує їм свідомо підтримувати систему відносин до нас з боку держави, бо їхній лібералізм доторкається тільки форми відносин до нас держави, але не істотности сих відносин. Всі оті чужинці годуються на кошті нашого народу і розуміють, що се «годування» тягтиметься тільки доти, доки українство є слабосиле. Отже в їх інтересі тримати українство слабосилим!

Нечисленна українська інтелігенція виявляла величезну енергію й діяльність, але ся діяльність і енергія навіть для Харькова не вистачала проти маси чужої інтелігенції, яка зав'язала спілку проти укра-

інства. Не за українцями, але за московською інтелігенцією—ішла буржуазія: власники будинків та торговельних підприємств.

Що доторкається власників будинків та торговельних підприємств, то багато з них суть прирожденні українці, але позбавлені національної свідомости та ще й задурені ідеєю про «Єдність і однаковість» українця й москаля або ідеєю, що насамперед треба «спільними поступовими силами» утворити рай для москалів, а тоді сей рай вони вже дадуть і українцям. Сі люде йдуть у табор московський і стають проти українства з нерозуміння й непорозуміння.

Нарешті, ще були й Ефіяльти—Бруховецькі, навіть з по-між свідомих українців, які попросту зрадили українство й віддали свої голоси чужинцям. Сієї патолочии не багато, але сморід від неї йде великий, а втіха для наших ворогів ще більша!

Отже тепер, коли ми укінчили виборчу кампанію до 4-ої Думи, ми зараз же повинні готувати себе до нових виборів. Ми повинні готувати свої сили, ми повинні збільшати їх. Насамперед виробляймо й збільшаймо свою інтелігенцію. Нехай кожен українець пам'ятає той клич, який колись піднесли чехи: «свій до свого!» Сей клич провели вони в житті й подужали своїх переможців німців.

Не багато є наших лікарів, інженерів, адвокатів, але й ті без роботи, бо українці звертаються не до своїх, але до чужих, напихаючи чужі кешені українськими грішми, допомагаючи чужинцям панувати над нами!..

Зрозуміймо, що не правительственні утиски, але чужинецька навала загрожує нашому існуванню. Зрозуміймо, що яка б не була виборча система, але коли економічно чужинці пануватимуть над нами, коли кадри їх інтелігенції ми самі годуватимем, то раз-у-раз вони при всіх виборах і до всіх Дум нас побідять. „Свій до свого“—отсе наш рятунок, коли ми справді хочемо побіди. Хіба можлива українізація наших політичних осередків, коли наше власне особисте життя не українізоване! Починаймо зі споду. Не жалуймо праці!

Є в Харькові такий голяр: Аврущенко зветься. Зайдіть до його голярні і ви побачите написи по

московськи та польськи, але даремне шукатимете по українськи... Се на Вкраїні у Харькові у Аврущенко по польськи є, а по українськи нема!! І хочуть, щоб той Аврущенко подав голос за українця, а не за чужинця...

І ще потрібно нам суворо осудити наших «бруховецьких». Знов дейнеки починають галасувати, знов дейнеки намагаються знівечити українство і знов через свою некультурність та дикість, які, на їх думку, рівнозначні з демократизмом.

Бруховецьких треба вилучити з нашого життя, бо затроять вони нас токсинами своєї зради!

І ще одно. Українці повинні пам'ятати, що сучасна нація складається з багатьох шарів громадянства. Коли ми хочемо, щоб українці були нацією в новочасному розумінню слова, ми повинні мати національну, патріотичну, ліберальну, маючу буржуазію, яка допоможе цілій українській справі своїми впливами й грішми. Найгірше лихо наше сучасне се бідність наша: яке б діло не розпочали ми, через бідність нашу, через недостачу „мідяних шагів“ гине воно або ледві дихає... Гроши може дати тільки буржуазія, бо простий нарід, дуже бідний, темний і несвідомий, не може зараз постачити потрібних для нашого культурного розвитку зособів... Отже українізуймо буржуазію. Хай вона служить нам, доки нам се потрібно. І доки панує капіталістичний лад, доки все в руках буржуазії, то хай самий капітал буде в руках української, а не ворожої нам, чужої по духу й по крові буржуазії, яка панує на Вкраїні тепер!

Отже вбиваймося в сили, організуймося і таким чином вже зараз розпочинаймо готуватись до нових виборів. Для нас нема відпочинку. Ніколи відпочивати тому, чие життя є загрожене!

На чеським сокільським будинку у Празі є напис: „Оден за всіх і всі за одного! Зміцняймося! Зміцняймо руки, служім вітчизні! Єдністю вперед. Раз-у-раз уперед і ніколи назад! Насамперед робити, потім говорити. Коли з нами правда, тоді й побіда“. Нехай сі слова світять і нам в боротьбі за нашу будучину! Побіда буде наша, коли дух наш схоче побіди!

Альфонс Доде.

Тартарен з Тараскону.

Перша частина.

В Тарасконі.

III.

Не! Не! Не! Продовження огляду чудового міста Тараскону.

Крім пасії до полювання, могутню Тарасконську расу захоплювало ще й друге уподобання: то були романси. Трудно дати віру, що за речі називалися романсами у цієї милої країни. Всі сантіментальности, які коли небудь були написані на давно вже поживклих шпартгалах, знайшли тут свою молодість та весну.

Кожна родина співає свій романс; все місто знає що у аптекаря Безюке співають виключно:

— «О ти біла зірко, що я так щиро тебе кохаю»... А у пушкаря Кастакальда:

— «О полинем в країну шатрів»...

У реєстраторського урядовця виконують тільки жартівливу пісеньку: «коли б ти мене не помітила, ніхто б мене не знав»...

І так далі у всьому Тарасконі. Двічі або й тричі на тиждень збираються у когось поспівати. Йі що в цьому всьому було особливим та виключним, так це те, що пісні співають завжди одні й тіж самі, й від того часу, як це почалося, хоробрі тарасконці ні одного разу не почували бажання змінити. Так у кожному роді се переходило від батька до сина—нерушиме й сьвяте. Не бувало випадку, щоб хтось у кого позичав...

Ніколи Кастакальдові не прийшло на думку заспівати пісню Безюке, або навпаки Безюке—пісню Кастакальда. Ви може думаєте, що зрештою за сорок років городяне, що разу чуючи пісні сусід, навчилися їх мимоволі,—в цьому ви дуже помились—кожний стежив за своїм добром і всі були дуже задоволені.

У романсах, як і в шапках, першим був всеж таки Тартарен. І ось в чім була його перевага над компатріотами:

К. Бич-Лубенський.

Дагеротип.

Въ глубокой тѣни въ Дарьяла,
Гдѣ роется Терекъ во мглѣ,
Старинная башня стояла,
Чернѣя на черной скалѣ.
Въ той башнѣ високой и тѣсной
Царица Тамара жила,
Прекрасна какъ ангелъ небесный,
Какъ демонъ коварна и зла.

Коли ми пильно придивимся до долі жіноцтва, то нам здається, що краще сформулювати її у мальовничому образі, як це зроблено вищенаведеним епіграфом, навадку буде.

Та й власне, ця доля заперта у високій тісній башті десь геть високо на твердій скалі історичних обставин та різних забобів.

Визвольні рухи 60-х років з їх славетною жіночою еманіпацією пробрили щілину у цій башті, пустили туди трішечки свіжого повітря та світла і цього було досить, щоб жіноча істота зачула себе десь до чогось здатною. Тут не місце нам стежити за довгою та важкою еволюцією змін жіночого типу та малювати його патрети. Наші письменники, як українські, так і російські, намалювали їх нам досить, як з позитивного, так і з негативного боку.

Жінки другої половини XIX в. значно нагадували своїх бабусь з додатком ширшого світогляду через трошки інше виховання та поширення наукового.

Це був найкращий тип нашого поступового жіноцтва. Вони ще не були громадянськими діячками, але були розумними матерями, хазайками, і чоловіки їх у їх особах мали міцного, певного морального ґрунту.

У другому поколінні, себ-то з дочок, ми вже маємо чимало славних імен: чи то у науці, чи то у штуці, чи то у громадянському та посемейному житті. Здавалось, що дальша генерація принесе нам ще більш свідомого, що поодинокі, поки що, та ідеальні жіночі істоти розповсюдяться і вироблять не виключний, а загальний тип нашої жінки.

На превеликий жаль та складна отрута реакції, лицеміря, фарисейство, ріжнотісні течії, як не свідомий протест проти ще теж поки що несвідомого, але тонко розумімого початку чадного життя, зробили свої важкі впливи, потроху та помалу вони почали руйнувати того позитивного жіночого типу, який почав був уже складатись на доброму, здоровому ґрунті моральних традицій.

Тартарен з Тараскону не мав своєї пісні. Він мав їх всі! Всі! Сам сатана співав у цій людині. Велетен Тараскону більше любив поринати в свої книжки з полюваннями або гаяти час у клубі, ніж вихилатись біля фортеп'яну в аскравому сьайві тарасконських сьвічок.

Сі музичні герці уявлялись йому не вартими його уваги. Проте, коли бувала музична вечірка в аптекаря Безюке, він з'являвся начеб випадково, й після того, як його досить чемно та довго припрошувано, згоджувався виконати великий дует з Роберта—Діавола у двох з пань-маткою Безюке... Хто не чув цього, не чув нічого...

Що до мене, то колиб мені довелося прожити ще сто років, я завжди буду бачити перед собою постать великого Тартарена у той мент, коли він урочистою ходою, викопилувавши губу, зелений від рефлексів здорових пляшок, що були ви- ставлені на вікнах, пильнував надати своєму обличчю вираз сатанинства та жорстокости, який би личив особі самого Роберта—Діавола. Нарешті він приймав позу. Вся зала затихала. В повітря почувалось, що ось почнеться щось над- звичайне...

Одбулось те, що завжди буває, коли свіжу родникову воду накриють товстезною кришкою: вода затхнеться і, коли обручі у свій час трішечки луснуть, крізь слабії утори потече щось неможливо-смердюче.

Оборонці жіноцтва у всяких таких переломах життя роблять дуже погану послугу, коли з'ясовують моральний занепад жінки різними посемейними, громадянськими забобами, які не дають вільного шляху і примушують її мандрувати манівцями.

Моральні мети спокон віку були одні і тіж: спокон віку біле було білим, а чорне чорним.

Зовсім інша річ, як досягнути цих мет. Чи поволі по- ринати на дно у мул життя, чи вибиватись з усіх сил наверх на чисту течію, на свіже повітря.

Закон для цього є один, як для чоловіків, так і для жінок, але не однаково його розуміють жінки. Закон каже: не вбивай, коли не хочеш гріха. Жінка каже—коли не хочеш гріха, вбивай. Скажуть, що це парадокс. На превеликий жаль це не пара- докс. У всі віки завжди була розпуста. Ніхто не лічив її за чесноту. Як не як люде ховались. Адептові її лічили за жертви чоловічого темпераменту, чоловіків за це ганьбили. Отак саме шельмували і тих жінок, які нишком грішили.

Настиг 1905 рік; луснули обручі; потекли вторі, вили- лось чимало бруду, але вилилось чимало доброго, свіжого. Здавалось, що все, що було чистого, здорового, бадьорого проміж нашого жіноцтва повинно було якомога досягати тих свіжих течій, які задзюрчали поверх бруду та мулу, але як тільки блиснув промінь, натяк на волю, жінка зараз згадала: чоловіки мають люпанари, чоловіки мають звідниць, чоловіки задовольняють свій сластний запал всіма засобами. Жінкам ніби жалко цього стало. Які ми дурні були. Скільки марно- тратно прогавили чарівних часів забуття. Чи не маємо ж ми права на се. Ми маємо його. Бо ми такіж люде, такіж людські істоти з отакими самими потребами. Підіймається славетне сексуальне питання. Дмуться виробить якісь то підстави питань тіла і, замість проституції за гроші, виникає нечувана прості- тупція ідейно. Пригадайте увесь той заколот сексуалізму огар- ників, ліг вільного кохання, а то і простої голісінької роз- пусти, яка запанувала по повстанні. Підрахуйте їх; невеселий буде підрахунок. Та сама жінка, яка з огидою дивилася на розпусту, якої одно ім'я пекло її губи і викликало не тільки обурення, а навіть прокльони, жагу помсти за зневагу жіно- чої людської істоти, та сама жінка щиро прийняла це непо- трібство, як символ поступовости і санкціонувала її, ставши доброю волею їй за рабину.

Після невеличкої паузи пань-матка починала, сама собі акомпонуючи:

«Роберт! Якого я кохаю,
Тобі одному довіряю,
Ти бачиш весь мій жах. (bis)
О, пожалій себе!
О, пожалій мене!»

І тихим голосом вона додавала: — «Тартарен тепер вам»... З витягнутими вперед руками, з стиснутими кулаками, виступав ще на один крок вперед Тартарен, ніздрі в його тремтілі і страшним голосом, який лунав як грім, він тричі викрикував: «Hi!.. Hi!.. Hi!»..

Дякуючи південному акценту, це греміло як: «He!.. He!.. He!»

Пань-матка Безюке ще раз несміливо повторювала:

— «О, пожалій себе!

О, пожалій мене!»

І Тартарен ричав далі: «He!.. He!.. He!..». Ви сами бачите, що це не тревало занадто довго, але було чудово виконане з такою сатанинською мімікою, що тремтіння жаху розповсюджувалось по аптеці, коли на бажання слухачів він повторював ще чо- тирі або п'ять разів під ряд своє: «He!.. He!..»...

Вони не справились з безоднею ідей і не справились не через те, що не мали морального компасу, який би показував їм неодмінно нахили од дійсного румба. Все це було; треба більш сказати: під вплив розпусти у найріжноманітніших її впливах підпали найкращі, найрозумніші жінки. По загалу ця отрута тільки склизнула. Тому повинна бути якась-то причина. Здається, ця причина лежить у самій жіночій істоті, а не в якійсь то слабості, браці виховання. Головніша частина жінки є материнство.

З психічного боку цей начисто зоологічний обов'язок дуже цікавий. Він, як тільки дівчина станула жінкою, як би вона не була вихована, як би її голова не була натовкмачена різними науками, зараз же ставить її у становище самки. І чим більш вона має дітей, тим більш з кожною дитиною вона робиться самкою. Ця прикмета, станувши органічною повинна одбитися на всьому світогляді жінки. В великі часи ваготія, годування дитини, жінка живе виключно почуттям.

Увесь склад її життя складається з зовнішніх рефлексів, на які потрібно так або інак реагувати. Розум працює односторонньо. Та й далі, коли діти підросли, треба їх приготувати до життя, поставити на ноги; це теж продовжує материнський обов'язок, теж примушує жінку працювати і думати майже в одному напрямку. І знову ж таки доводиться жити все тим же таки почуттям. Що таке почуття? Це зовнішній рефлекс, частогусто зовсім несвідомої праці розуму, якимось то занадто інтимне і блискавичне проявлення підрахунків розуму.

Ми частенько ловимо себе у так званих несвідомих симпатіях або антипатіях, докоряємо собі за це, однак, коли пройде чимало часу і ми зробимо спокійного аналізу, тоді ми дізнаємось, звідки з'явилась ця симпатія або антипатія. Правда тут іноді буває не без помилок, але їх не так багато.

Таким чином почуття є лише тонке проявлення розуму, але жити завжди безкарно почуттям не можна, позаяк воно непомітно переходить за другу межу, яка нічого спільного з розумом не має—це чуттєвість (змісловість).

Вона теж бере для реабілітації свого існування і доказу права логіки розуму і іноді дуже чарівну. Тільки, на превеликий жаль, ця логіка, ця оборона чуттєвого (зміслового) вимагання—є логіка божевільства. Вона часто-густо нагадує переконання параноїка і з нею отак саме важко боротись, як і з початком первісного божевілья. Історія ж нам дала чимало зразків такого загального первісного божевільства чи то на релігійному, чи то моральному, чи то соціально-посемейному стані. Як тільки сучасне становище життя примусило жінку перейти через межу, що одділя почуття од чуттєвості

(змісловості), зараз же починається трагедія життя, зараз же виникають два страшенно ворожих «я». Одне «я» морального розуму, друге «я» зоологічного сексуалізму. Це остатнє «я» далеко більш снокусливе та більш озброєне.

Через те, що його вимоги, його потреби значно легше виконати, ніж вимоги та потреби першого «я», а позаяк жінка живе більш зоологічним життям, то їй і легше підпасти під вплив зоологічно-сексуального «я». Який же вихід з цього зачарованого кола? Що треба зробити, щоб поменшити тих страшних трагедій громадянсько-посемейного життя, які майже не кожний день одбуваються на наших очах. Думаємо, що ми будемо праві, коли скажемо: сучасне становище життя дає нам більш спокусів, дає більш змоги випестувати біса еґотизму та ще й повнішого біса—біса еґотизму, але воно дає нам і більш змоги затримати себе.

Всі ці вибрики не нові, їх не треба лічити здобутком нової сучасної культури. Бен-Акіба із Акости був правий, коли казав: «все це бувало», все це робить наше життя не сірим, безфарбним, а чорним, викликає сумнів у народженню нового кращого типу жінки, коли вона не подбає сама про себе, не зрозуміє що біле, а що чорне і про ці два елементи позитива та негатива, які були і будуть зпоконвічними, що їх не можна замінити червоним та синім, або зеленим та жовтим, коли людина не хворіє на дальтонізм.

Т. Задніпрянець.

Невиконаний обов'язок.

(Про фонд імені Б. Д. Грінченка для заповіді письменникам з народу).

Не раз і не два здійснювалось в українській пресі питання про матеріальну допомогу неможливим письменникам та громадським діячам. Багато говорилося гарних слів, багато подавалося проектів тих заповідей, проте наші громадські діячі і письменники і до цього часу пробувають так само незабезпечені в житті на випадок якої небудь хвороби, або якого иншого нещастя. Ми ще й досі ніяк не навчилися з увагою ставитися до своїх громадських діячів, до своїх провідників у великій подорожі до загального добра—до поступу й культури. Ми звикли бачити наших громадських діячів завжди за громадською працею, навчилися навіть контролювати їх громадську працю, але досі не навчилися підтримувати сили тих працівників, сили, які так потрібні для всякої праці взагалі. Бай-дужісінько нам до особистого життя нашого громадського

Нарешті, нарід був теж на стороні Тартарена.

Його широкоплечість, хода, хоробрий вигляд та слава безстрашного лицаря, яка невідомо звідкіль поширювалась, нарешті, гойна роздача дрібних монет та чималих кислиць вуличним хлопцям, робили його в уяві люду лордом Сейму-ром околиці і королем тарасконських шинків.

В неділю ввечері, коли Тартарен повертався з полювання, з шапкою високо піднятою на рушницю, зтягнутий своєю мисливською курткою з бумазеї, грузчики з берегів Рони показували очима один одному страшні бісепси на руках Тартарена й казали з захопленням:

«Оце сила, так сила, глядіть у нього подвійні мускули!».

Подвійні мускули! тільки про Тартарена кажуть такі речі.

І все ж таки з усіма ріжноманітними здібностями та таланами, подвійними мускулами, загальним поспіхом та великоцінною прихильністю самого абшитованого капітана Бравіда, не зважаючи на це все, Тартарен не почував себе щасливим; се одноманітне життя невеличкого міста його пригноблювало. Отже славетна Тарасконська особа нудьгувала в Тарасконі. Се був зовсім зрозумілий трагізм для такої героїч-

Після цього він витирив чоло, чепурно посьміхався до жінок, підморгував чоловікам, та віддалявся триумфуючий до клубу, де кидав недбайливо приятелям: «Я тільки що прийшов від Безюке, де я співав дуєта з опери «Роберт—Діавол».

Відтак він сам йняв цьому віру.

IV.

Вони.

Тепер річ буде йти про ріжноманітні талани, завдяки яким Тартарен займав таке високе становище в місті.

Найголовніше було те, що цей чортів чоловік мав в собі якусь особливу здібність захоплювати людей.

Армія міста Тараскону належала Тартаренові.

Моторний комендант, одставний капітан Бравіда ніколи не називав Тартарена інакше, як «молодцем».

А ви сами розумієте, що капітан добре розумівся на молодцях, бо він так довго прослужив між ними.

Магістратура була теж до послуг Тартарена.

Двічі, або, навіть, і тричі, при всьому зібранню старий голова Лядевез казав: «Оце так вдача!».

діяча—чи є в його сем'ї шматок хліба, чи ні—ми тільки вимагаєм продуктивності його праці. І коли трапляється, що діяч, падає знесилений працею, коли трапляється в його житті катастрофа, при якій відкривається цілком його тяжке сем'йове становище, тоді тільки ми починаєм говорити про матеріальну допомогу, ба навіть вистачає в нас енергії зібрати там якусь копійку, але минув час, забувається та катастрофа і ми знову опинимось в ролі стороннього глядача при загальній боротьбі за поступ.

1910 рік сколихнув був трохи наше свідоме українське громадянство, примусив його трохи уважнїш поставитись до долі своїх кращих людей. Смерть Б. Д. Грінченка, смерть В. М. Доманицького, тяжка недуга д-ра І. Франка нагадали українському громадянству про його обов'язки що до своїх кращих синів.

Хто знає: може й до цього часу пробували б у доброму здоров'ї наші невтомні працівники на ниві народній, коли б не надірвали здоров'я свого, через силу працюючи для загального добра, терплючи нужду та злидні.

Але життя тяжко карає людей, які лехковажать ним, так само покарало воно й українське громадянство, забравши з поміж них найкращих громадян.

Зворухнулось трохи наше громадянство, пожурилось за своїми кращими синами, спромоглося скласти навіть більше двох тисяч карбованців на ввіковічення пам'яті Б. Д. Грінченка і кілька сот карбованців—В. М. Доманицького, щось навіть почало робити і для І. Франка...

Та минув час і совість українського громадянства заснула, заспокоїлась і життя громадське ввійшло в свою колію... знов до якогось подібного випадку.

Заспокоїлось громадянство так, наче б то непотрібні вже йому працівники на громадській ниві, наче життя цих працівників забезпечене матеріально.

Тим то мовчанкою відгукнулося воно на заснування мануїлівською «Просвітою» фонду «імені Б. Д. Грінченка для допомоги українським письменникам з народу». Українське товариство «Просвіта» в селі Мануїлівці вбоге, складається воно з незаможних робітників та селян, через це, натурально, воно не могло само заснувати такого фонду, якого б вистачило хоч на одного письменника в рік. Отже рахувало воно на допомогу свідомого українського громадянства.

На жаль дуже помилилось...

В «фонд імені Б. Д. Грінченка для допомоги українським письменникам з народу», більш ніж за два роки його існування, не поступило од українського громадянства й однієї

ної до божевілья авантюристської душі, яка мріяла лише про страшні війни, про подорожі до пампасів, про великі полювання, про безкраї піски пустинь, про урагани та тіфони;—полювати що тижня на шапки, а решту часу витратити на суд у пушкаря Костакальда—се було гірш, ніж нічого...

Бідний і милий великий чоловіче!

Зрештою тут було від чого вмерти з розпуки.

Зайве прагнув він поширити свої горизонти, щоб забути клуб та навісне місто; зайве оточував він себе баобабам та іншими африканськими рослинами; зайве нагромажував він рушницю до рушниці, Зайве нагодовував собі голову романтичною літературою, бажаючи, як немертний, Дон-Кіхот вирватись силою своїх мрій та уяв з обійм немилосердної дійсності...

Та дарма: все що він робив, щоб заспокоїти нетерплячу жагу пригод, навпаки ще більше її розпалювало.

Присутність зброї, що нерухомо лежала... Ці мечі, ятагани, мексиканське лассо йому голосно кричали: «До бою! до бою!» Вітрець, що приливав з далеких подорожей до галузок його баобаба, теж шепотів йому недобрі поради.—Рушити за Густавом Емаром та Фенімором Купером... А важкі

копійки і збільшується він тільки відсотками, які дає державна каса.

А фонд цей—он як потрібний.

Українська письменниця д-ка Олена Пчілка в числі 10 «Рідного Краю» за цей рік звертає увагу: «І тих що читають, і тих, що пишуть на безвідраднє становище поетів і взагалі письменників з народу. Справді. Людина почуває в своїй душі щось таке, чого не можна стримати, що проривається наверх і людина ця починає оці думки, що хвилювали її, викладати на папір чи то віршами, чи прозою.

Народ наш український од самої природи поетичний і не диво, що «вже багато їх тих віршомазів», але хто запоручиться нам, що з тих «віршомазів» не вийшли б нові Лесі, Олесі, Чупринки, або Винниченки та Коцюбинські, коли б «віршомазам» тим дати спромуго одержати науку, дати їм можливість жити.

Найяскравішим прикладом, а разом з тим і вічним доктором нашому громадянству, може бути А. Тесленко, цей справжній син народу, що виявив великий самородний талан, який так трагічно закінчив своє життя, дякуючи недбайливості нашого громадянства».

Закінчуючи свою замітку, д-ка Олена Пчілка каже: «чому б таки нам не заснувати товариства, чи хоч філії якогось теперішнього «Литературного Общества», такого, щоб давало допомогу нашим починальцям у письменстві, або в якому мистецтві?» Певно д-ка Олена Пчілка забула, або просто не знала про існування вже такого закладу при мануїлівській «Просвіті». Отже нам не треба навіть турбуватись про заснування, а просто набратись хоч трохи енергії та, хоч по трохи склавшись, збільшити «фонд імені Б. Д. Грінченка для допомоги письменників з народу» при мануїлівській «Просвіті», та взяти за свій обов'язок піклування про забезпечення й допомогу починаючим письменникам з народу чи то грішми, чи книжками.

Але чи вистачить в нас енергії й на це?

З нашого життя.

«*Укр. вистави на селі.* Гурток аматорів драматичної умілости у с. Дієвці, на Катеринославщині, виставив 8 сентября п'єсу «Бурлака» під орудою Т. Гладченка. У виставі брали участь де-які члени драматичної секції мануїлівської „Просвіти“. Вистава мала великий успіх, народу було багато.

«*Укр. вистави в Олександровську.* Гурток аматорів раз-у-раз виставляє тут під празники українські п'єси в театрі

години літом після обіду, коли він самотний читав серед своїх мечів.. О, скільки-ж разів Тартарен підхоплювався зачервонівшись!.

Скільки разів він кидав книжку й біг до стінки, щоб чим дуж швидче узброїтись. Нещасний чоловік зовсім забував, що він дома в Тарасконі з фескою на голові та в фланельових штанах, він в своїй уяві перетворював те, що прочитав, в справжнє життя й, хвилюючись від власного голосу, він кричав розмахуючи топірцем або тамагавком:

«Хто йде!» Вони! думав він.— «Хто вони?» Тартарен сам їх не знав... Вони! се було все, що нападає, все, що бореться, все, що вбиває, дряпає, скальпує, все, що вие й ричить...

Вони—це індіане, що танцюють навкруги звияжського стовба, до якого прив'язано нещасного блідолицього...

— Се сірий медвідь, що важко переступає з одної лапи на другу і облизується окрівленим язиком. Се маляйські пірати; се Аббруцькі бандіти...

Нарешті, вони се були вони!... себ то—боротьба, перемога, пригоди... й слава.

Та на жаль безстрашний Тарасконець міг скільки хтів їх призвати... Вони ніколи не прийдуть! Тай щож би вони

Народного дому. Ставляться п'єси старі й нові. Так, 16 сентября було виставлено в один вечір п'єси: „Бог помсти“ Шолома Аша, в перекладі М. Левицького і „Халепа“ Ю. Яворенка. Українські п'єси ставляться тут і робітниками на залізничних майстернях.

◀ **Виставки.** В селі Дергачах, Харківського повіту, місцеве сільсько-господарське т-во улаштує 21—22 октября першу в Харківському повіті виставку птахівництва, на яку прийматимуть експонати з усього повіту. Разом з цією виставкою відкриється і сільсько-господарська виставка для Дергачівської та Олександрівської волостей.

◀ **Українська книжка на сільській виставці.** Журнал „Дн. Хв.“ пише: В початку сентября відбулися сільсько-хазяйські виставки, влаштовані земством, у селах Шолохові й Томаківці, Катеринославського повіту. Катеринославська „Просвіта“ виставила в обох селах українські книжки по сільському хазяйству, медицині й ветеринарії. Там же ті книжки й продавалися. Селяне дуже цікавилися тими книжками і охоче їх купували. Найкраще йшли на продаж такі книжки: Корольова „Як вибрати коня“, Чикаленка „Розмови про сад“ і „про виноград“, Немоловського „Бжильництво“, Степовика „Про городину“, Корольова „Сибірка“, Доманицького „Товариські крамниці“, Рильського „Про херсонські заробітки“ і Терниченка листки „Чим і як сіяти в полі“ та інші його ж таки. Корольова і Чикаленка всі книжки геть чисто розкупили. Російські книжки, які теж були на виставці, зовсім не йшли. В селі Шолохові, як закривалась виставка (3-го сент.), була влаштована вечірка для селян: йшла п'єса „Бувалицина“, співали пісень, декламували байки Глібова. Селяне допитувалися за ці байки, але на жаль, їх не було де купити.

◀ 5-го Жовтня відбулося святочне відчинення власної господи Т-ва ім. Квітки-Основ'яненка. Між численими телеграмами, які надійшли до Ради Т-ва, визначається телеграма від української молоді такого змісту:

Під час відкриття українського клубу в Харкові щиро вітаємо шановних громадян з новим огнищем рідної культури. Хай живе нова культурна установа, хай покаже нам шляхи до культурної праці на користь рідного народу. Українська молодь вищих шкіл Харкова.

◀ Діяльність Т-ва розпочалася. Бажаємо широкого успіху. Се залежить від самого українського громадянства. Чи зрозуміє воно в цілій своїй масі значіння такого огнища нашого культурного життя, як нове Т-во. Віримо, що зрозуміє і все згуртується під прапором Гр. Квітки, першого письменника Слобідської України.

◀ Рада Т-ва ім. Квітки-Основ'яненка повідомляє, що в господі т-ва що—суботи будуть танцювальні вечірки для членів та їх родин. Гості входять за рекомендацією членів.

робили у Тарасконі? Не зважаючи на це, Тартарен сподівався їх що дня, а особливо ввечері, коли йшов до клубу.

V.

Як Тартарен йшов до клубу.

Лицарі, що вибирались виступити проти ворогів, які їх оточували, тигр, що затаївся для нападу, команчі на полю битви—це все було нічим в порівнянні з Тартареном, який озброювався, щоб вирушити до клубу, і це о дев'ятій годині ввечері. Справедливо кажуть люди—що коли рушаєш на бій, то не треба забувати ні одного засоба боротьби.

На лівий кулак він одягав залізні гострі шипи, в праву руку брав ковіньку, в середині якої був штилет, до лівої кешені він клав кастета, до правої револьвер.

На груди під фланельову куртку одягав панциря. Але ніколи, наприклад, він не брав отруйних стріл, бо сю зброю він лічив зрадливою!...

Перед виходом він ще деякий час підготовлювався, в беззвучній темряві свого габінету він пробував влучати в

3 газет та журналів.

◀ **Виклад про Україну.** (Пн) П. Джордж Раффалович, англійський журналіст, прочитав на цих днях лекцію про сучасну Україну, перед аудиторією з півтораста душ, в льондонському клубі Nobodies. Лекція дуже зацікавила слухачів, і запитанням і поясненням не було кінця-краю. Пізно вночі слухачі розійшлися по домах. Лекція була ілюстрована чарівним ліхтарем і грамофоном; всякі дотичні України малюнки і портрети були демонстровані перед аудиторією і з українських народних пісень було проспівано скільки найкрасніших. Для орієнтації слухачів в географічній положенні України була спеціально замовлена в кількох десятках примірників невеличка карта України. Представники більшості льондонських газет були присутні на лекції, і декорти з них умістили на другий день замітки на своїх сторінках про лекцію,—річ тут дуже рідка для неопублікованих лекцій.

Всякі елементи аудиторії цікавилися українською справою. Інтерес до української етнографії був загальним, а відчитання кількох віршів Шевченка в перекладі пані Войнич—дали присутнім зазирнути в обсяги української літератури.

Одначе головна частина лекції складалася не з етнографії і літератури, а з обмірковування політичного боку української справи. Се було цілком природно, наскільки лектор, п. Джордж Раффалович,—спеціаліст котрого є міжнародна політика,—сим боком справи найбільше цікавиться сам.

Головні висновки лектора були отсі: Україна займає найбільш гатшу територію в Європі: розмір її є більшим за територію Франції. Населення України—35 мільйонів душ—відзначається здібністю і талановитістю і, з цього погляду, є дуже цікавим явищем величезний процент осіб українського походження серед великих людей Росії в сучасному і минулому.

Розвиток українського національного відродження ставить перед Європою проблему, яка неминучо затьмарить своїми розмірами всі питання, що досі хвилювали європейський світ. Лектор тут навів ряд дуже влучних цитатів з *Times-a* і інших англійських газет, які дали вислів сій думці на своїх сторінках підчас відомих подій у Відні, минулої весни.

Далі лектор зробив порівняння між становищем українців в Росії і в Австро-Угорщині. Лектор вважає становище українців в Австрії з національного погляду далеко ліпшим за те становище, в якому вони перебувають в Росії. Лектор дивується політиці Росії супроти українців і вважає її крайне короткозорою, неталановитою і, так би, мовити неополітичною. На думку лектора, політикою безоглядних репресій проти українського руху, російський уряд може досягти тільки того, що 30.000.000 українців, найбільшійшої народної маси, почнуть покладати свої надії на кого иншого. Національного руху, руху до відродження нації,—каже п. Раффалович,—скоро сей рух деє розпочався, спинити не можна ніякими греблями, і він наводить різні приклади з англійської державної практики.

На закінченні п. Раффалович закликав аудиторію впливати на англійську публічну думку, щоб вона своєю чергою, по дружньому впливала на англійську приятельку Росію в напрямі зас-

стінку, та розпростовував свої могутні мускули. Взявши паспорт, він повагом не кваплючись переходив садок.

По англійськи, добродію, по англійськи—се єсть справжня відвага.

Наприкінці садка він одчиняв важку залізну фіртку. А одчиняв він її не звичайно, а шарпаючи дико, з таким виглядом, наче це не фіртка, а неприязельський мур, яким він мусить заволодіти. Нарешті, Тартарен виходить за ворота, кидає бистрі погляди направо та наліво, зачинає за собою на два спуски фіртку.

І ось він в подорожі.

На Авініонському шляху ні одної кішки.

Всі двері позачиняті, вікна позавішувані. Навкруги все чорне. Лише ген-ген далеко виблискують ліхтарики, наче придивляються до люстра Рони...

Роскішний та погордливо спокійний Тартарен посувається все далі в темряві ночі, його чоботи стукають в унісон з металевим кінцем стилетової ковіньки по кам'яному хіднику.

На бульварі, на великій вулиці, по маленькому провулкуві він увесь час пильнує триматись середини шляху, се

вояня тією останною способом трактування недержавних національностей, подібних до тих, яких уживав Англія.

П. Раффалович нагадав аудиторії, що саме тепер в Англії перебуває російський міністер закордонних справ п. Сазонов, котрий спеціально цікавиться українським питанням.

На закінченні лектор радить російським урядовим сферам не заздрити Австрії і не дивитися на неї з підозрінням і недовірою, лиш взяти з неї приклад, і то швидше і почати трактувати своїх громадян з увагою і любов'ю.

Аудитория нагородила лектора довгими оплесками.

Ряд нових лекцій п. Дж. Раффаловича оповіщено на близьку будучину по багатьох місцях.

3 Галичини.

◀ З нагоди загальних зборів товариства „Szkoły Ludowej“. Були вже різні проєкти „na zniszczenie Rusi“, більше й менше тайні, але такого явного й zarazом небезпечного, як задумали Поляки від якогось часу, ще не було. Се акція „ratowania wschodnich kresów“ або, іншими словами, польонізації українських територій всякими способами через численні товариства, між якими найгірніше „Towarzystwo szkoły Ludowej“.

В справозданню цього товариства за 1911 р., яке обіймає 380 стор. великої вісьмки, в статі про напрями просвітної діяльності товариства читаємо отці дуже вірні слова: „Добичі, які виявив спис населення, мають для нас значно більше значіння, ніж виборчі здобутки. Чисельні дані будуть служити нам через ціле десятиліття до орієнтації в народних і культурних відносинах, а для міродатних чинників будуть основою всіх устав на полі шкільництва, судівництва, віроісповідань і т. д.“ А далі стоїть явне признание, що цього сфабрикованого спису довершили „pragownicy oświatowi i ich to głównie zasługa“, що загально віднесли побіду „w walce o dusze polskie“.

Ще більші польонізаційні успіхи надіються досягнути, і зівсім справедливо, з закладання так званих експонованих клас. Називається се делікатно закладанням шкіл для польських меншостей, на що призначено частину ґрунвальдського дару. Товариство одержало в дарі від властителей у східній Галичині цілий ряд парцель під будову шкіл. А школи, задоволені заходами товариства, хоч перейдуть на красний кошт, мають на все (po wieczne czasy) забезпечений польський характер. Між товариством і ц. к. польською шкільною магістратурою є живий контакт, що причинилося дуже до зросту польських шкіл по українських селах. Користаючи з зичливості краєвих шкільних властей, товариство осягає легко відпустки для учительства, що приймають посади в приватних школах.

В часі від 1. падолиста 1910 до 1. вересня 1912 заснувало товариство 246 експонованих клас. На поодинокі повіті припадає: Перемишль 20, Перемишль 14, Бучач, Підгайці і Рогатин по 11, Скалат і Сокаль по 10, Жидачів і Цішанів по 9, Золочів, 8, Гусятин і Надвірна по 7, Бібрка, Калущ і Товмач по 6, Дрогобич, Збараж, Коломия і Львів по 5, Бережани, Городок, Рава

дуже добрий засіб, щоб мати змогу вчасно помітити небезпеченство, тай взагалі уникнути тих неприємностей, які часом сиплються вночі з Тарасконських вікон.

Боже борони, не подумайте, що Тартарен чого небудь жахався—ні, він просто уникав.

Найкращим доказом того, що Тартарен дійсно нічого не боявся, було те, що він ніколи не йшов до клубу дворами, а прямував через все місто, себ-то, вибірав дорогу значно довшу, та багату тими невеличкими вуличками, через які кра-суння Рона котить свої хвилі. Бідний чоловік все сподівався, що на одному з заворотів сих розбишацьких закутків, з темряви ночі йому прямо під ноги виринуть «вони».

О, я вас запевняю, що він дуже гарно зустрів би «їх»...

Але, на превеликий жаль, ще ніколи, ніколи, Тартарен з Тараскону не мав жадної поганої зустрічі.

Се була сама несправедливість долі. Ні разу, ні одної собаки, ні одного п'янички... Нічого!

Правда, часом бувала фальшива тривога.

Бачність—казав тоді Тартарен сам до себе і зупинявся як уопаний, потім обережно спускався і прикладав по індійському

Руська і Тернопіль по 4, Богородчани, Броди, Городенка, Горлиці, Добромиль, Жовква, Заліщики, Камінка Струмилова, Ліско, Мостиска, Рудки, Самбір, Станиславів, Сянік і Турка по 3, Долина, Печеніжин, Стрий, Теревовля, Чортків, Яворів і Ярослав по 2, а Борщів, Підволочиска, Старий Самбір і Ясло по 1. На Буковині заложено 5 шкіл.

◀ За утечу М. Січинського. Дозорець Пилипчук, що вивів Мирослава Січинського з тюрми, вже давно в Америці, та галицькі власти далі примінують кари до тих дозорців, яких вони уважають за винуватиків утечі Мирослава. Ось так на основі висліду дисциплінарних доходжень львівська надпрокуратура усенула без признання емеритури вязничних дозорців станиславівського заведення карного Маляжа, Цеслікова і Котюшку, котрі сповняли службу в часі утечі М. Січинського з вязниці. Два інші дозорці, що тоді сповняли службу, а то Нуда й Тарнавський, потратили службу через засуджуючий судовий присуд в процесі о улекшені утечі Січинському; в тім процесі засідали і три усунені тепер дозорці, але їх увільнено від вини і кари. Всі три усунені дозорці мають внести проти зарядження надпрокуратури рекурс до міністерства судівництва.

◀ Товариство „Руська Бесіда“ у Львові перепроводилося з кам'яниці „Просвіти“ до ново-набутого крила „Народної Гостиниці“. В суботу дня 12 с. м. відбудеться інавгураційний вечір „Бесіди“ на новім льокалі. О год. 7 ій вечером відбудеться посвячене льокалю. О год. 8 ій почнеться равт з добірною музикально-вокальною програмою при ласкавій співучасті Вп. Пані Ф. Лопатинської. Відтак слідує домові забави і танці. Буфет добірний. Вступ для членів Бесіди, їх родин і впроваджених гостей вільний. Виділ запрошує Вп. членів до численної участі. Окремих запросин не розсилається.

◀ *Ucrainica в чужих виданнях.* В останньому випуску Krytyk-и (за жовтень 1912 р.) подибуємо у формі „Українського листу“ характеристику деяких українських новелістів (Яцкова, Коцюбинського, Винниченка, Пахарецького, Богдан-Сокольського і Телсенка), що вийшла зпід пера Остапа Грицяя. З питомою собі критичною аналізою підходить автор найперше до збірки Яцкова „Чорні крила“. В новелі в роді „Дівчина на чорнім коні“, „Адоннай і Бербера“ не бачить ні краси ні символу, натомість з великим признанем висловлюється про інші новелі, поміщені у згаданій збірці. Бо кілька разів Яцків доторкає рідної землиці і простих людей, тільки разів талант його ясніє найшляхотнішим блеском. Новелі Коцюбинського (мова про збірку „З глибини“) пестять—по думці критика—око невисказаною шляхотною, можна сказати геленською лінією рисунку. Особливо „Сьміх“ і „Persona grata“ дають привід до висловлення найвисших похвал під адресою автора новелі „З глибини“. Незвичайно щедрими являються й похвали для Винниченка, якого критик зве новелістом з божої ласки. В тім самім випуску Krytyk-и подає Л. Васілевський характеристику сучасного русофільства в Галичині.—В 4-ій книзі *Вистника кооперації* поміщено статю С. Гадячанина про українську

звичаю ухо до землі... Кроки наближались, зовсім виразно чути голоси... Не треба вагаться—се «вони»... О, се, з певністю, були «вони». Тартарен підводився, захоплений бажанням кинутись до бійки, він, як ягуар, вже був готовий викрикнути войовничий заклик, як в той же мент залунав добрий, рідний Тарасконський голос: «Те, те, та цеж Тартарен... Доброї ночі Тартарен!» Прокляття! се був аптекар Безюке, який повертався з сьпівочної вечірки у Кастакальда.

Добраніч! добраніч! гримав Тартарен розлютований своєю помилкою. І суворий, з високо піднятою ковінькою, він зник в темряві ночі.

Нарешті, опинившись біля клубу, він не входив одразу до будинку, а лишався ще трішечки, проходжуючись туди та сюди ніби то без цілі.

Стративши останню надію на зустріч з «ними», «вони» до сеї пори ще не показувались, Тартарен кидав останній погляд в темну ніч і з гнівом муркотів:

«Нічого!.. Нічого! ніколи нічого».

І тоді відходив хоробрий чоловік грати в безіке з комендантом.

кооперацію в Галичині. — В останнім випуску київського журналу *Искусство* помістив С. П. Яремич статтю п.з. „украинское искусство на выставкѣ: Ломоносовъ и Елизаветинское время“. В статті сій обговорено портрети й ікони українських художників XVIII ст., що були виставлені на згаданій виставі та звертали на себе увагу стремлінням до реальності та об'єднанням поетичного чуття з своєрідною технікою. В тім самім випуску *Искусства* є прихильна рецензія на книжку проф. М. Грушевського: „Культурно-національний рух на Україні в XVI—XVII віці“. — Часопис „Die Weltkorrespondenz“, що виходить щомісяця у Відні, орган інтернаціональний збирає перенесені листівки, помістив в ч. 4, за вересень, де знаходиться повна ліста членів, також статтю Богдана Заклинського „Aus dem Karpathergebiete“. Подано там спершу загальні відомості про Україну, а відтак дещо про Гуцулів та жите серед гірської природи. До опису долучено 3 фотографії, зладжені Семанем Бурком, котрий тепер перебуває на дальших студіях в області фотографічної штуки в Парижі.

Виборець.

Допис з Костянтинограду.

29 Вересня другий зїзд городських виборців обрав за „свого представника“ Білого, городського голову, правого. До великого числа цього сорту „виразителів“ настрою виборця четвертої думи прибавили й ми — Костянтиноградці — біло-чорного. На теперішні часи, правда, це не так дивно. По великому Російському морю багато зараз цього добра виринуло на верх і наша прибавка тоне в загальній картині. Та все таки ніяково якось, що трапилось таке як раз на другому зїзді, в склад якого входе більшість людности з інтересами політичними і соціальними зовсім протилежними, ніж їх обранець.

Та чи справді він є обранець більшості?

Ні, він є представник невеликої купки, яка провела його, з благословення місцевої адміністрації, страшенними насильствами над правами виборця.

В місті про кандидатуру Білого стало відомо днів за два до виборів. Виявилось же потім, що в повіті агітація почалась раніше, куди й послані були спеціальні агенти.

Крім того — всім пастирям повіту були розіслані заповнені Білим бюлетені, та не по одному, а рахуючи ще й на „підпасичів“ (дяки) і инший стан виборців, як, приміром — „сидільцы“ то що.

Далі, через кого слід було, надалено кнопку на духовне стадо і воно, повинуючись строгому приказу, мобілізувало всі свої сили і, не дивлячись на страшенну грязюку, стягло слух'яну отару за 200 „штук“. Цього мало. З самого ранку біля входу в народній дім стояли три ієрархи і роздавали в пакетиках своє „благословення“ тим, хто по яким небудь причинам не встиг одержати його. Це — що торкається духовних осіб.

В самім місті 28-го великому числу виборців були розвезені бюлетені, заповнені Білим. Дивно що бюлетені ці, як і ті що розсилались духовенству, були вложені в пакети з печаткою міської управи.

В день виборів біля народного дому стояло де кілька підмовлених осіб і ці вже прямо глумились над темним обивателем. До цього „вільного громадянина“ „Конституційної“ Держави прямо безсоромно лізли в кешеню, відбирали в його бюлетень і заміняли своїм. Іноді ці особи підходили до „блюстителя порядку“, шепотілися з ним і знову приймалися за своє мерзотне діло.

„Громадянин“ після цієї оказії, без жодного слова протесту, йшов таки собі далі по дорозі до урни, думаючи, що воно так і годиться, а може боячись розкрити рота в оборону своїх конституційних вільностей.

В предверії, або „чистилищі“ урни, де йшла перевірка виборців по списку-иншого маніру контроль, уже лагідніший, так би мовити, „культурніший“ засіб „воздїйствія“, бо він таки й торкався культурніших громадян. Тут вешталось де

кілька осіб з шпигунськими дорученнями і тихенько та лагідненько контролювали тих „сознательних“ громадян, на кого мала особливий вплив герліга вівчарів нашого міста і повіту.

Дякуючи такому „американському“ способу агітації і набірано було для Білого 380 бюлетенів. Всіх же виборців явилось до урни 524. Решта залишилась на долю, головним чином, кандидата поступовців і українців Маркова М. П. і по де кілька голосів одержали два випадкових кандидати.

„Сніп“ повідомляє своїх читачів і прихильників,

що передплата на 1913 рік приймається тільки умовно, се-б-то, коли до 1 Студня (Декабря) 1912 р. внесуть передплату не менш, як 1500 передплатників, то „Сніп“ почне виходити з 1 Січня 1913, коли-ж ні, то не виходитиме. Коли „Сніп“ справді потрібний українському народові, то на 35.000.000 українців ачей знайдеться 1500 людей, що схочуть свій капшук зменшити на 3 карб., а свій інтелектуальний багаж збільшити 52 числами „Снопа“. „Сніп“ одержав чимало висловів прихильності і охоче буде виходити на другий рік, але повинно, щоб громадянство оплатило друк, папір, секретарську та коректорську працю, і хоч на половину авторські гонорари, крім безплатних. Адже видавництво коштує більше, ніж 5000 карб. Коли прихильність до „Снопа“ не може спромогтись навіть на передплату в 3 руб., то видимо буде, що „Сніп“ українській нації непотрібний. Одна людина більше року витримати видавництво не може. Се ж, мабуть, кожному зрозуміло й без пояснень. Передплату повинно адресувати Харків „З Харк. О-во Взаимного Кредита“ на біжучий рахунок „Снопа“. Коли передплатників буде менше ніж 1500, то всім передплатникам гроши будуть повернені. На тім і скінчиться видавництво часописі „Сніп“: єдиної на цілу Слобідську Україну. Як Ви бажаєте, панове?

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

!!!Копальня сміху!!!

Вне вийшов з друку і продається

ГУМОРИСТИЧНИЙ КАЛЕНДАР на 1913 рік!

Що є в Гумористичнім Календарі на 1913 рік?

Дванадцять місяців в році. (Календаріум). — Балакучим патріотам. — До балканської війни. — Під промінем здорового розуму. — Божий приказ. — Дикий дідич. — Нехай своя буде! — Гадки. — Хлопи в раю. — Задумовні зітхання „великих рішників“. — Новомодні приповідки. — Наші „Старі“. — Адин народ, адин язик. — Камінний святий. — Пан Чехович. — Казка про коминьшюка. — Не сіють, не оріють. — Попович. — Зелений пес. — Холодно. — Лист небесний. — Загадки. — Коли шукаєш ради, стерчися зради. — Треба всюди приятеля. — Добре, та не дуже. — Напасть. — Ксьондз і косьдельний. — Жонатий чорт. — Чорт. — Веселий злодій. — Феська Криворучка та її двох небіжчиків.

Крім того є ще й інші веселі оповідання, образки (ілюстрації) та ціла маса дрібних сміховинок.

Ціна одного Гумористичного Календаря вносить 30 копійок, а хто бере більше календарів, той платить тільки по 20 копійок.

Книгарні, бюро газет і крамарів дістають 33% оупету.

Без грошей Календарів не висилається.

Замовлення і гроші висилайте тільки на таку адресу:

Порфір Буняк, у Львові,

ул. Різбарська ч. 5, 32.

(Porfir Buniak, Lemberg, Rzeźbiarska 5, 32, Austria, Europa).

Нашу адресу подайте своїм товаришам і знайомим та дайте перечитати ім се оголошене!